

દુનિયામાં અણુ પરીક્ષણોની ચિંતાજનક લહેર શરૂ થઈ રહી છે?

હાલમાં એક ચૉકાવનારી વાત બહાર આવી છે. અમેરિકી પ્રમુખ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પે કહ્યું છે કે વિશ્વના કેટલાક અણુ શસ્ત્ર સંજ્ઞ દેશો ગુપ્તરૂપે અણુ પરીક્ષણો કરી રહ્યા છે. પાકિસ્તાન અને ચીન અણુ શસ્ત્રોનું પરીક્ષણ કરી રહ્યા છે એમ અમેરિકી પ્રમુખ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પે હાલમાં આપેલા એક ઇન્ટરવ્યૂમાં દાવો કર્યો છે. તેમણે એમ પણ કહ્યું હતું કે રશિયા અને ઉત્તર કોરિયા પણ તેમના અણુ શસ્ત્રોનું પરીક્ષણ કરી રહ્યા છે. આમ તો ટ્રમ્પ ફૅક્ટફૅક્ટ કરવા માટે બાળીતા છે પરંતુ આવી ગંભીર વાત તેમણે કોઇ નક્કર ગુપ્તચર માહિતીઓના આધારે જ કહી હશે. ટ્રમ્પની આ ટિપ્પણીઓ

કદાચ એટલા માટે આવી છે કે તેઓ અમેરિકન દળોને તેમણે હાલમાં અણુ શસ્ત્રોનું પરીક્ષણ કરવા માટેના આપેલા આદેશને તેઓ વાજબી ઠરવવા માગે છે, જે આદેશ તેમણે અમેરિકાના ૩૩ વર્ષના સ્ટ્રેલ્થિક સ્વનિયંત્રણ પછી ખત્રી કર્યો છે.

ટ્રમ્પે CBSના એક કાર્યક્રમમાં એક ઇન્ટરવ્યુ આપતા આ દાવો કર્યો છે. તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે જે દેશો અણુ બોમ્બ ધરાવે છે તેઓ પરીક્ષણો કરી રહ્યા છે પણ તે અંગે વાત કરતા નથી. તેમણે જણાવ્યું હતું કે ચીન અને પાકિસ્તાન છૂપી રીતે વિસ્ફોટો કરી રહ્યા છે. “રશિયા પરીક્ષણ કરી રહ્યું છે

ભારતની મહિલા ક્રિકેટ ટીમને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન

આ ઐતિહાસિક વર્લ્ડ કપ જીત ભારતીય મહિલા ક્રિકેટ અને વૈશ્વિક પ્રભુત્વ માટે નવા યુગનો સંકેત

૨ નવેમ્બરની રાત્રે ભારતીય મહિલા ક્રિકેટ ટીમ પહેલી વાર વર્લ્ડ ચેમ્પિયન બની. ફાઇનલ મેચે સમગ્ર રાષ્ટ્રના શ્વાસ રોકી રાખ્યા હતા. આ વિજય ભારતના પ્રથમ મહિલા વર્લ્ડ કપ ટાઇટલનું પ્રતીક છે. આ ક્ષણને ઘણાં લોકો ભારતીય રમતગમત ઇતિહાસમાં સૌથી ભાવનાત્મક ક્ષણોમાંની એક ગણાવી રૂઢાં છે.વાતાવરણ માટે ઉત્સાહપૂર્ણ હતું, સ્ટેન્ડ પર ત્રિરંગો લહેરાઈ રહ્યો હતો અને સમગ્ર રાષ્ટ્ર જયધ્વજ કરી રહ્યું હતું જ્યારે વાદળી રંગમાં મહિલાઓએ એ હાંસિલ કર્યું હતું, જેનું પેઢીઓએ સ્વપ્ન જોયું હતું. હરમનપ્રીત કોરના નેતૃત્વમાં મહિલા ટીમે શેકાલી વર્માના મહત્વપૂર્ણ ૮૭ રન અને દીપ્તિ શર્માની મેચ-વિનિંગ પાંચ વિકેટના સહારે એક પ્રભાવશાળી ઓલરાઉન્ડ પ્રદર્શન કર્યું. સ્મૃતિ મંધાના, રિયા ધોષ અને ભારતના શિસ્તબદ્ધ બોલિંગ આક્રમણે ૬૨ ૫૧ વિકેટના સહારે નવ સુનિશ્ચિત કરી. જ્યારે ભારતીય શહેરોમાં આતશબાજી કરાઈ, ચાહકોએ

વ્યર્થ ચિંતા

રોહનનો નાનો પરિવાર હતો. માતા-પિતા ,પત્ની , બે બાળકો અને નાની બહેન. બધાંની વડાવડાઈ તેના ઉપર હતી. તે સતત મહેનત કરતો પણ ખર્ચ ઘણા હતા. ઘાટે નીમારી બિમારી અને બહેનના લગનની ચિંતા હતી.વળી તેના માટે મહેમાનો પણ માતા પિતાને મળવા આવતાં. તેનો બધો જ વખત ખર્ચા પૂરા કરવામાં નીકળી જતો. રોહન સતત ચિંતામાં રહેતો કે અનેક જવાબદારીઓ તેણે નિભાવવાની છે, કોઈ મદદ કરનાર નથી, ભવિષ્ય માટે બચત તે કરી શકતો નથી.

એક દિવસ રોહન સતત ચિંતામાં હતો અને માતાએ કહ્યું, “કાલે કાકા-કાકી ત્રણ દિવસ રોકવા આવવાના છે.”એટલે વળી તે ત્રણ દિવસમાં વધી જનાર ખર્ચનું વિચારવા લાગ્યો. તેની ચિંતા વધી. રોહનનો આઠ વર્ષનો દીકરો દોડતો દોડતો આવ્યો અને બોલ્યો, “પપ્પા આવે મને તમારે હોમવર્ક કરાવવું પડશે.”

રોહને પોતાના મનનો ભાર ગુસ્સા રૂપે નાનકડા દીકરા સોહમ પર ઠાલવ્યો. એક લાફો મારી, હડસેલી મૂકતાં કહ્યું, “મને બહુ કામ છે, પરેશાન નહિ કર, જા બાતે જઈને હોમવર્ક કર...” સોહમ આંખોમાં આંસુ સાથે જતો રહ્યો. રાત્રે જમ્યા બાદ રોહનને પોતાના વર્તન પર પસ્તાવો થયો કે પોતે ચિંતામાં છે તેમાં દીકરાનો શું વાંક હતો? નકામો તેની પર ગુસ્સો કર્યો. રોહન સોહમ શું કરે છે તે જોવા ગયો. સોહમ પોતાની હોમવર્ક બુક બાબુમાં રાખી સૂઈ ગયો હતો. રોહને જઈને તેના માથે હાથ ફેરવ્યો અને કોઈમવર્ક બુક ખોલીને બોઈ તો તેની આંખો ભીની થઈ ગઈ.

હોમવર્ક બુકમાં હોમવર્ક હતું. મારા પપ્પા અને રોહનને સરસ ફોટો લગાડેલો હતો. નીચે ‘આઈ લવ યુ ડેડી’ લખ્યું હતું.

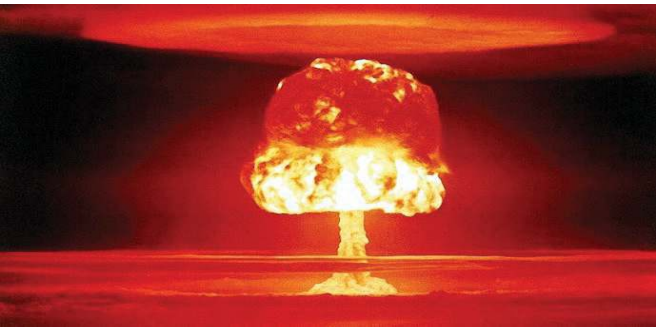

સામેના પાને સોહમને લખ્યું હતું કે “મારા પપ્પા મને બહુ ગમે છે. આજે હોમવર્કમાં તેમની સાથે આપો હોમવર્ક પસાર કરી શું કરું તે લખવાનું હતું પણ પપ્પા ગુસ્સે થઈ ગયા અને મને ખીજાયા એટલે મેં તેમને કંઈ કહ્યું નહીં.પપ્પા આજે ગુસ્સે થયા પણ મારા પપ્પા મારા માટે નવાં કપડાં લાવે છે. મને ફરવા લઈ જાય છે, મમ્મીથી છુપાઈને ચોકલેટ અપાવે છે. હું માંગું તો રમકડાં મને લાવી આપે છે. મારા પપ્પા મને બહુ ગમે છે. ભલે આજે ગુસ્સો કર્યો પણ હું નસીબદાર છું કે મારી પાસે બહુ પ્રેમ કરવાવાળા અને થોડું ખીજતા પપ્પા છે. મારા દોસ્ત રાબુ પાસે તો પપ્પા જ નહીં.”

રોહન આ વાંચીને વિચારમાં પડ્યો. દીકરાને બહુ વ્હાલ કર્યું અને ખાસ છેલ્લી લિટી વાંચીને તે વધુ વિચારવા લાગ્યો કે દીકરાએ સારી વાત લખી છે...હું માતાની બીમારીના ખર્ચથી પરેશાન છું પણ મારી પાસે ચિંતા કરતી મા તો છે..બહેનના લગનની મને ચિંતા છે પણ રાખડી બાંધતી બહેન તો છે. મારી પાસે પિમારે ઘરખાતની બહુ ચિંતા રહે છે પણ પ્રેમાળ પરિવાર તો છે. મારી પાસે ...દર વખતે મહેમાનોના આવવાની અણધાર્યો ખર્ચ વધે છે પણ મારા ઘર આંગણે સ્વજનો પ્રેમથી આવે તો છે. હું બધી વાતનો ભાર માથે લઈ વ્યર્થ ચિંતા કરું છું પણ હું સકારાત્મક બાબુ જોતો નથી કે હું કેટલો સત્તાગી છું.

અને ચીન પરીક્ષણ કરી રહ્યું છે, પણ તેઓ તેના વિશે વાત કરતા નથી. તમે બાળો છો, આપણે એક ખુલ્લો સમાજ છીએ. આપણે અલગ છીએ. આપણે તેના વિશે વાત કરીએ છીએ... તેમની પાસે એવા પત્રકારો નથી જે તેના વિશે તમે.” આમ કહીને તેમણે અમેરિકાની લોકશાહી અને તેના ખુલ્લાપણાની અને ચીન તથા રશિય જેવા દેશોના બંધિયારપણાની પણ વાત કહી દીધી છે. તેમણે પાકિસ્તાન પર પણ આરોપ લગાવતા કહ્યું છે કે તે પણ અણુ પરીક્ષણો કરી રહ્યું છે. “ચોક્કસપણે ઉત્તર કોરિયા પરીક્ષણ કરી રહ્યું છે. પાકિસ્તાન પરીક્ષણ કરી રહ્યું છે.” એમ કહેતા ટ્રમ્પે આ જ ઇન્ટરવ્યુમાં

ટ્રમ્પે ભારત-પાકિસ્તાનનું યુદ્ધ પોતે અટકાવ્યું હોવાનો પોતાનો દાવો કરી દોહરાવ્યો હતો. તેમણે કહ્યું કે મે મહિનામાં ભારત અને પાકિસ્તાન અણુ યુદ્ધના આરે આવીને ઉભા રહી ગયા હતા, જે મેં વેપાર અને ટેરિફથી અટકાવ્યું. જો પોતે દરર્યાબગીરી ન કરી હોત તો લાખો લોકો મરી ગયા હોત એમ ટ્રમ્પે કહ્યું હતું. ગ્લોબલ મોનિટરિંગ સ્ટેશનો જમીનની ઘુબારી શોદી કાઢે છે, જે ભૂંકપ જેવા મોજાઓ હોય છે, જે ભૂગર્ભ અણુ વિસ્ફોટોના કારણે થયેલી હોય છે. બે કે ટ્રમ્પે દાવો કર્યો હતો કે આ પરીક્ષણો ગુપ્ત રીતે કરવામાં આવે છે તેથી તેમને

મળતુ નથી એ મુજબ તેમણે કહ્યું હતું. ગ્લોબલ મોનિટરિંગ સ્ટેશનો જમીનની ઘુબારી શોદી કાઢે છે, જે ભૂંકપ જેવા મોજાઓ હોય છે, જે ભૂગર્ભ અણુ વિસ્ફોટોના કારણે થયેલી હોય છે. બે કે ટ્રમ્પે દાવો કર્યો હતો કે આ પરીક્ષણો ગુપ્ત રીતે કરવામાં આવે છે તેથી તેમને

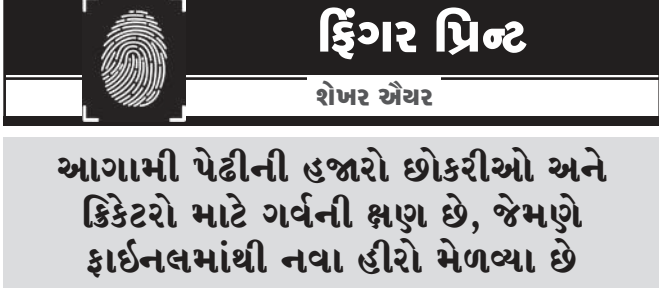
શોધવાનું અશક્યવત બને છે.

ટ્રમ્પનો આ દાવો ભારત માટે એક ચિંતાની બાળત બની શકે છે કારણ કે તે પાકિસ્તાન અને ચીનનો બે મોરચે સામનો કરી રહ્યું છે. ચીન પાસે ૬૦૦ જેટલા અણુ બોમ્બ છે તેના કરતા ઘણા ઓછા ૧૮૦ અણુ બોમ્બ ભારત પાસે છે.

પાકિસ્તાન પાસે ૧૭૦ અણુ બોમ્બ છે પણ તેની પાસે એટલી સંતુલ્પ સામગ્રી છે કે તે ૨૦૨૮ સુધીમાં પોતાના અણુબોમ્બની સંખ્યા ૨૦૦ સુધી લઈ જઈ શકે છે. વળી ચીનની FOBS સિસ્ટમ ભારત માટે મોટો ખતરો છે જે આગાહી નહીં કરી શકાય તેવો માર્ગ પકડીને

વિકેટ ઝડપીને ભારતને ૬૨ રનથી જીત અપાવી. શેફાલીએ પણ બે વિકેટ લીધી અને તેના ઓલરાઉન્ડ પ્રદર્શનને કારણે તેને પ્લેયર ઓફ ધ મેચ જાહેર કરવામાં આવી. વર્લ્ડ કપમાં ભારતની સફળતાને તેના સારા-નરસા સંદર્ભ વિના જોઈ શકાય નહીં અને ચાહકોને

જીતીને પ્રથમ બોલિંગ કરવાના નિર્ણય સાથે થઈ હતી. શેફાલી વર્માની ૬૭ રનની ઈનિંગને કારણે ભારતે બોર્ડ પર ૨૭૮ રન બનાવ્યા હતા. દક્ષિણ આફ્રિકાની કેપ્ટન લોરા વોલ્વાર્ડ પછી સદી ફટકારી. એ કે, આ ઈનિંગ નિર્રર્થક રહી. કારણ કે, દીપ્તિ શર્માએ પાંચ

સ્વસ્થ સમાજરચનાનો આધાર બાળક છે

સાહિત્યકાર કોક્ષી હોય, પંજાબી હોય કે ગુજરાતી, પણ તેની કલમ બાળક માટે કંઈ આવેબે છે ત્યારે તેનું મહત્વ ઉત્તરતું બની જાય છે. ભાષા ઉર્દૂ હોય, બંગાળી કે હિન્દી, બાળવાચકોને હંમેશા વડીલોની પસંદગી ઉપર આધાર રાખવાનો હોય છે. આથી ખુદ રાષ્ટ્રીય અકાદમી માટે પણ બાળસાહિત્ય સર્જન દ્વિતીય દરજ્જાના સ્થાને રહ્યું છે. બાળકો જ દેશનું ભવિષ્ય છે તેમ ૭૫ વર્ષથી કહીએ તો છીએ પણ રાષ્ટ્રના ભવિષ્યડતર માટે સાહિત્ય ક્ષેત્રે કંઈ રોકાણ થતું જોવા મળતું નથી. આ સ્થિતિ વચ્ચે પણ ગુજરાતી ભાષાએ બાળકોની વકીલાત કરનાર ગિજુભાઈ બધેકાને દેશ સમક્ષ મૂક્યાં. સ્થાનિક પર્યાવરણને જાળવી માતા-પિતાની હુંફ અને પ્રેમભાવને જ પ્રાથમિકતા આપી મૂછાળી માએ બાળઉંઠેરનું ગાન કર્યું અને ડંકાની ચોટે કહ્યું કે, “સ્વસ્થ સમાજની રચનાનો મૂળભૂત આધાર સ્વસ્થ બાળક છે.”

સ્વતંત્ર ભારતના બંધારણે અને પછી ભારતની સંસદે બાળકોને શિક્ષણ, પોષણ અને વિકાસની સમાન તકને આધાર આપ્યો. આથી આજકાલ ભારતમાં નાના પરિવારમાં બાળક કેન્દ્રસ્થાને આવવું થયું છે. કુટુંબમાં બાળક પ્રશંસાને પાત્ર બની રહ્યું છે. બદલાતો સમય બાળસાહિત્યના વિકાસ માટે ઊર્જિતવાર દેખાઈ રહ્યો છે ત્યારે બાળસાહિત્ય તેમજ બાળકની સર્જનશીલતાને પ્રોત્સાહન વધુ આવકારદાયક બને છે. છેક હિતોપદેશ અને પંચતંત્રના સમયથી આપણો વાર્તાવેલ્પ દીપ્તમાન છે. પરંતુ સમયાંતરે સામાજિક મૂલ્યો બદલાતાં રહે છે. આથી કેટલીક પ્રસ્તુત વાર્તાઓનો બોધ હવે અ-પ્રસ્તુત જણાય છે. સમયાંતરે સમાજ સામે વૈજ્ઞાનિક તથ્યો ઉજાગર થતાં જાય છે. આથી “રાજા સ્વીડી ઉપર પગથિયાં ચડતો ચડતો સર્વગમાં પહોચ્યો.” તેવું આજનું બાળક માત્રવા તૈયાર થશે નહીં. રામાયણ અને મહાભારત તો ભારતીયતાનો આધાર બન્યાં છે. આમ છતાં ૨૧મી સદીના બાળસમાજના ધડતર માટે હવે પુરાણો પ્રેરણાની ગળથૂથી બની રહે

પેસી જાય છે.” અહીં હકીકત એટલે વિજ્ઞાન અને તત્ત્વ એટલે ઉપદેશ. આ વિચારે આપણાં બાળસાહિત્યનું તટસ્થ મૂલ્યાંકન થાય તો ખ્યાલ આવશે કે પાણી અથવા હવાના દબાણ કે ગુરુત્વાકર્ષણ વિષયે કોઈ વિચારવિનિમય થતો નથી, પરંતુ સત્ય-પ્રેમ-કરુણા બાબતે કેટલું તત્ત્વજ્ઞાન પીરસાયું છે? વાર્તાઓમાં સમયાંતરે સમાજ સામે વૈજ્ઞાનિક તથ્યો ઉજાગર થતાં જાય છે. આથી “રાજા સ્વીડી ઉપર પગથિયાં ચડતો ચડતો સર્વગમાં પહોચ્યો.” તેવું આજનું બાળક માત્રવા તૈયાર થશે નહીં. રામાયણ અને મહાભારત તો ભારતીયતાનો આધાર બન્યાં છે. આમ છતાં ૨૧મી સદીના બાળસમાજના ધડતર માટે હવે પુરાણો પ્રેરણાની ગળથૂથી બની રહે

કરેલી !!!

ઉલેક્ટ્રોન, પ્રોટોન, ન્યુટ્રોનથી આગળ વધી વૈશ્વિક અણુવિજ્ઞાન કેન્દ્રની તાજેતરની જાહેરત મુજબ સૂક્ષ્મદર્શક યંત્રો હવે મિત્રો પહેાંચી છે. ૨૭૦૦ વર્ષ પહેલાં ચિંતન્ય જગતમાં પ્રવેશી જૈન ધર્મથી ઘોષણા થએલ કે “આત્મા એજીંગ સાયન્સના અહેવાલમાં સંશોધક કેડેલ લાસ્ટ નોંધે છે કે, પારખીને કહેવામાં આવી રહી છે ત્યારે ગિજુભાઈની વાર્તાને આનંદી ઉદરના રંગસૂત્રોમાં ૯૬% સામ્ય સૌંદર્ય, સ્નેહ પ્રકારનાં રંગસૂત્રોના પ્રભાવથી મજામાં રહ્યો, ગીત ગાતો રહ્યો તેવું કહેવું પડશે. મનુષ્ય અને ઉદરના રંગસૂત્રોમાં ૯૬% સામ્ય છે. આ તથ્યને સ્વીકારી આપણી વાર્તાના ઉદરમામાને માન-સન્માન આપવું પડશે. હિંદુ કે મુસલમાન

સમાજઘડતર માટેની બાળ-વાર્તાઓની વૈજ્ઞાનિક પૃષ્ઠભૂમિ તૈયાર કરવાનું કાર્ય સિદ્ધહસ્ત સાહિત્યકારો માટે પણ કપરું બને છે. આમ છતાં પરંપરા, શ્રદ્ધા, સ્થાપિત મૂલ્યો કે સહભાગી અવલોકનથી આગળ વધી હવે વૈજ્ઞાનિક તથ્યોના આધારે બાળવાર્તાનું ઘડતર કરવું પડશે

પેસી જાય છે.” અહીં હકીકત એટલે વિજ્ઞાન અને તત્ત્વ એટલે ઉપદેશ. આ વિચારે આપણાં બાળસાહિત્યનું તટસ્થ મૂલ્યાંકન થાય તો ખ્યાલ આવશે કે પાણી અથવા હવાના દબાણ કે ગુરુત્વાકર્ષણ વિષયે કોઈ વિચારવિનિમય થતો નથી, પરંતુ સત્ય-પ્રેમ-કરુણા બાબતે કેટલું તત્ત્વજ્ઞાન પીરસાયું છે? વાર્તાઓમાં સમયાંતરે સમાજ સામે વૈજ્ઞાનિક તથ્યો ઉજાગર થતાં જાય છે. આથી “રાજા સ્વીડી ઉપર પગથિયાં ચડતો ચડતો સર્વગમાં પહોચ્યો.” તેવું આજનું બાળક માત્રવા તૈયાર થશે નહીં. રામાયણ અને મહાભારત તો ભારતીયતાનો આધાર બન્યાં છે. આમ છતાં ૨૧મી સદીના બાળસમાજના ધડતર માટે હવે પુરાણો પ્રેરણાની ગળથૂથી બની રહે

હુમલો કરી શકે છે અને ભારતના પૃથ્વી ડીકેન્સ વેલીકલ સહિતના ઇન્ટરસેપ્ટરોને ચક્રમો આપી શકે છે. આ બંને દેશોની મિલિભગત અને ભારત પ્રત્યેની તેમની શત્રુતા જોતા ભારતે સતર્ક રહેવું પડશે. બે કે હવે, ટ્રમ્પ દ્વારા અમેરિકાના પરમાણુ શસ્ત્રોનું પરીક્ષણ કરવાની હિલચાલ અને ચીન અને પાકિસ્તાન દ્વારા ગુપ્ત રીતે આમ કરવાના તેમના દાવાઓએ ભારત માટે પોખરણ-૩ અણુ પરીક્ષણ કરવા માટે એક બારી ખોલી દીધી છે, જે ભારતના પરમાણુ બોમ્બની અસરકારકતા ચકાસી શકશે. પોખરણ-૨ અણુ પરીક્ષણ વખતે ૧૯૯૮માં ભારતના અણુ વિસ્ફોટથી પુરતી શક્તિ પેદા કરી શકાય ન હતી તેવા ડીમારડીઓના એક વૈજ્ઞાનિકના દાવાથી સર્ખંચેલી શંકાઓ પણ ભારત ત્રીવૃં અણુ પરીક્ષણ કરીને દૂર કરી શકશે. બે કે આ બધાની સાથે એ વાત ચોક્કસ છે કે દુનિયામાં અણુ પરીક્ષણોની એક લહેર શરૂ થવાના ચિંતાજનક સંજોગો ઉભા થઈ રહ્યા છે.

હતી. પરંતુ તે પછીનાં મહિનાઓ અને વર્ષોમાં રમત સ્થિર થઈ ગઈ. લોડર્સની હાર પણ ભારતીય ટીમ છ મહિનાથી વધુ સમય સુધી બીજી કોઈ ઓડીઆઈ રમી શકી નહીં. મહિલા આઈપીએલ-શ્રીલીની લીગ માટે યોજનાઓ બનાવીને આવા યાદગાર દોરનો મહત્તમ લાભ ઉઠાવવાની માંગને સતત અને કહીને અવગણવામાં આવી કે, તેમાં ઊંડાણનો અભાવ છે. આ એક પ્રકારનો પાઠ છે જે ભારતીય ક્રિકેટ પ્રશાસકો શીખી શકે છે અને ખેલાતી કરી શકે છે કે મહિલાઓની રમત માટે રોકાણમાં વધારો કરવામાં આવે. પ્રવાસોનું વધુ સાડું આયોજન, સંપૂર્ણ અંડર-૧૯ અને A કાર્યક્રમ અને જમીની સ્તરે ક્રિકેટ પર ગંભીર ધ્યાન અપાવામાં આવે. ઓછામાં ઓછા હવેથી બે-ત્રણ દર્દ કપ બાદ ટીમનો બહાર રહેલી ખેલાતીઓની સફરની મૂળ વાર્તા સમાન નહીં હોય. તેમની પાસે જોવા માટે મહાન આદર્શ હોશે છે.

- આ લેખમાં પ્રગટ થયેલાં વિચારો લેખકનાં પોતાના છે.

૮૫ વર્ષની પહોંચી જશે. કાઈસીસને ઓપચ્યુંનિવાસમાં બદલવાના શિક્ષણને જ પ્રાધાન્ય અપાશે. રોબોટિક લાઈફ વ્યક્તિની પ્રથમ પસંદગી બની જતાં સ્ત્રીઓ ૪૦ વર્ષ પછી પ્રથમ નીકળતી સંભાવના વિચારશે. આથી નવી-જૂની પેઢી વચ્ચેનું અંતર દૅ-૦-દૅપ વર્ષનું થઈ જશે. કરંટ એજીંગ સાયન્સના અહેવાલમાં સંશોધક કેડેલ લાસ્ટ નોંધે છે કે, અર્થ ઉપાજન સર્વેસર્વા બની જતાં માણસ બાયોનિક ઈમ્પોર્ટ કરવાનું જોખમ ખેડીને પણ દિવસભરના ૧૮-૨૦ કલાક કામ કરશે અને પોતાના હાથ-પગ પાસેથી મશીન પ્રકારે કામ લેશે. ભાવિ પરિવર્તનોને બાળ-સાહિત્યકારો અનેદેમાં કરી શકે તેમ નથી કારણ તેમના સાહિત્યસર્જકનો બાળવાચક આજે કમ્પ્યુટર, મોબાઈલ, ટી.વી. વગેરેના જોજંટસના પરિચયે વચ્ચુંઅલ રીયાલીટીના વિશ્વમાં પગ રાખી ચૂક્યા છે ત્યારે સાહિત્યના તમામ પ્રકારે સાથે જોડાયેલ નાગરિકો કરતાં બાળ-સાહિત્યકારના ખભે વિશેષ જવાબદારી છે. કારણ તેઓ બાળકનાં બાંધો કમ્પ્યુટરમાં રેમ મેમરીને ઘડવાના છે અને બાળવાર્તાના સ્વરૂપની યાદદાસ્ત તેના મસ્તિષ્કમાંથી ક્યારેય ડિલીટ થવાનાં નથી ત્યારે બાળસાહિત્યની રચના કરનાર મિત્રો, ‘મનુષ્યદેહને મનુષ્યત્વ આપનાર એક મૂલ્ય છે.” જે પ્રાણીજગતથી આપણને એક ઉપર રાખે છે ત્યારે ભલે નવી પેઢી માટે થઈ વિજ્ઞાનની ભાષામાં સાહિત્યનું સર્જન કરીએ પણ વાત માત્રમૂલ્યોની જ કરીએ તેવી અભ્યર્થના. કાન્સના પ્રોટેસ્ટન્ટ સુધારક જોન કેલ્વિને વર્ષ ૧૫૦૯માં નોંધ્યું છે જ્યારે બાળકની આશાઓ નાની હોય તો આપણે ઈશ્વરને કહેવું જોઈએ કે, એને મોટી કરી આપે, જોઈએ શાંત હોય, જ્યારે આશાઓ ઢેચુ-પચુ હોય તો દૅઢ અને જ્યારે નબળી હોય ત્યારે તેને મજબૂત કરવાનું કહેવું જોઈએ. જ્યારે બાળકની આશાઓ પૂર્ણ ન થાય તે ઈશ્વરને કહી કહે કે બાળક આંગંતુકને કરી ઊભો કરી આપે. બાળ-સાહિત્યકારો આ ઈશ્વર એટલે તમારી કલમ અને તેની તાકાત.

- આ લેખમાં પ્રગટ થયેલાં વિચારો લેખકનાં પોતાના છે.

ચર્ચાપત્ર

દિલ્હીનું પ્રદુષણ ઘટાડવા આટલું કરો!

દર વર્ષે શિયાળો બેસે એટલે દિલ્હીમાં વાયુ પ્રદુષણની સમસ્યા ઊભી થાય છે. હવે તો દિલ્હીના કૂતરા (ચાર પગવાળા) પણ અદાલતની અડફેટે ચઢી ગયા છે. ૨૦૧૭માં વાયુ પ્રદુષણને કારણે દિલ્હીમાં સ્કૂલ કોલેજો બંધ રાખવામાં આવેલ અને મુખ્યમંત્રીએ નિવેદન આપેલ કે દિલ્હી ગેસ કેપિટલ ડિસ્ટ્રિક્ટની જરૂર છે. જો ભારતની રાજધાની દિલ્હીને બદલે જબલપુર કે વ્યુહાત્મક સુરક્ષાની દૈષ્ટિએ અન્ય કોઈ સ્થળે લઈ જવાય તો દિલ્હીમાં પ્રદુષણ આપોઆપ ઘટી જશે. ‘જોરાનો’ નામની નાબૂદ થશે. ભારતમાં સેટેલાઈટ ટાઉન્શીપ વિકસાવવાને બદલે જૂના શહેરને નવું બનાવવા કોશીશ થાય છે. જૂના શહેરોમાં ક્યાંકને ક્યાંક ખોદકામ, બાંધકામ ચાલતું રહે છે. મેટ્રોનો મહત્તમ ઉપયોગ નથી થઈ શકતો એનું કારણ જ પાર્કિંગની વ્યવસ્થા અને સલામત રીતે ચાલી શકાય તેવી ફૂટપાથો તથા અંડરપાસનો અભાવ છે. જબલપુર વ્યુહાત્મક તેમજ સુરક્ષાની દૈષ્ટિએ રાજધાની માટે યોગ્ય સ્થળ છે. નર્મદા નદી ખળખળ વહે છે, એટલે પાણીની કોઈ સમસ્યા રહેવાની નથી. જમીનોના ભાવ દિલ્હી કે સુરત જેવા નથી. રીટાઈર્ડ સૈન્ય અધિકારીઓ, જવાનો અને શસ્ત્રની કેન્કટરીઓના કર્મચારીઓનું શહેર છે. શસ્ત્રોની કેન્કટરીઓ છે. જબલપુરને મિસાઈલોના આક્રમકથી સુરક્ષિત રાખી શકાય છે. જો દિલ્હીથી રાજધાની ખસેડવામાં આવશે તો માત્ર પ્રદુષણ પર નહીં, ભ્રષ્ટાચાર પર પણ નિયંત્રણ આવી શકે. દેશને નવી રાજધાની મળે તો જીડીપી પણ ખાસો વધી શકે.

અમદાવાદ - કુઆરેશ કે. ત્રિવેદી
ઉત્રાણ રેલ્વે સ્ટેશન
સુરત રેલ્વે સ્ટેશન અને ઉધના રેલ્વે સ્ટેશન પર સ્પેશલ યુપી. બિહારની ટ્રેનને આપવામાં આવે છે. તેવી જ રીતે જો સુરતથી નજીક આવેલ ઉત્રાણ રેલ્વે સ્ટેશન પર પણ અમુક ટ્રેનના સ્ટોપેજ આપી શકાય તો એ, રાજસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ, કચ્છ, સૌરાષ્ટ્રની ટ્રેનને વરાળ મોટા વરાછા, કતારગામના રહેવાસીઓ માટે સુવિધા પણ મળશે અને અન્ય રેલ્વે સ્ટેશનના ટ્રાફિકનું ભારણ ઘટાડવામાં સહાય થશે. ઉત્રાણ સ્ટેશન નવું સુંદર અને સગવડવાળું બનાવેલ છે. નવી ટિકિટ બારી. વિશાળ પાર્કિંગની સુવિધા ધરાવે છે. તેમાંથી બહાર નીકળતા જ આજુબાજુ રીક્ષા સ્ટેન્ડ પણ બનાવેલ છે. તેમાં રૂપિયાની આવક પણ થઈ શકે તેમ છે. હાલ તો આ પાર્કિંગમાં લોકો રમત ગમતનું મેદાન તરીકે ઉપયોગ કરે છે.

અમરોલી - પ્રફુલ વાઠોલિયા
કોટ વિસ્તારમાં કચરાના ઢગલા
સુરત મહાનગરપાલિકા દ્વારા સેન્ટ્રલ ઝોનમાં પહેલા અમુક ચોક્કસ સ્પોટ પર કચરા માટે કન્ટેનર મુકવામાં આવેલા, તે ગાર્બજની ડોર ટુ ડોર સેવા ચાલુ થઈ એટલે કન્ટેનર ઉઠાવી લેવામાં આવ્યાં, છતાં લોકો તે સ્પોટ પર કચરો ઠાલવે છે. સફાઈ કર્મી રસ્તાનો કચરો લારીમાં ભેગો કરતા હતા અને તે કચરો કન્ટેનરમાં નાંખતા હતા. હવે સફાઈ કર્મી પાસે લારી નથી અને કચરો કોથળામાં ભરી એ કચરાનો કોથળાને સ્પોટ પર નાંખવામાં આવે છે. પહેલા એ સ્પોટ પર ટ્રેક્ટર દ્વારા કચરો ઉઠાવવામાં આવતો હતો જે સેવા બંધ કરી એ કચરો ડોર ટુ ડોરની ગાડી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવે છે. એક સ્પોટ પરથી કચરો ભરે એટલે ગાડી ભરાય જાય. એક વાર ડોર ટુ ડોરની ગાડી આવી જાય પછી કચરો નાંખવાનો કોઈ વિકલ્પ નથી, પરિણામે લોકો આવા સ્પોટ પર કચરો નાંખી આવે છે. કરે છે ત્યારે એમને એમનું ભવિષ્ય માટેના સુચનો 1. ટ્રેક્ટર સેવા કરી શરૂ કરવામાં આવે. 2. દરેક સફાઈ કર્મીને લારી આપવામાં આવે. 3. દરેક કોઈ ઓક્સિ ખાતે ૨૪ કલાક ગાર્બજની ગાડી મુકવામાં આવે, પરિણામે લોકો કચરો ગાર્બજની ગાડીમાં નાંખશે, ગમે ત્યાં કચરો નાંખશે નહીં.

સલાબતપુર, સુરત - કિરીટ મેઘાવાલા
આત્મનિર્ભરતા (સ્પેદેશી)